

ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဒေသနာနှင့် ဝိပဿနာပြန့်ပွားရေးအသင်း

NEW APPROACH TO BUDDHA DESANA

ဗုဒ္ဓဒေသနာကို စနစ်သစ်နည်းဖြင့် လေ့လာခြင်း

စာစဉ်(၇)

ဒီပိကာဝဋ်

၂၀၀၇-ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၆-ရက်
ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး ဗဟန်းမြို့နယ် အာဇာနည်လမ်း
ရှင်သာမဏေဝိမာန်တွင် ၂၅-ကြိမ်မြောက် ဗုဒ္ဓဒေသနာသင်တန်း၌
ဟောကြားသောတရားတော်

ဦးဌေးအောင်

(မဟာသဒ္ဓမ္မဇောတိကဓဇ)

ပဓာနနာယက၊ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဒေသနာနှင့် ဝိပဿနာပြန့်ပွားရေးအသင်း
တွဲဖက်ဌာနမှူး (ငြိမ်း)၊ နိုင်ငံတော်ပရိယတ္တိသာသနာ့တက္ကသိုလ်၊ မန္တလေး

ဗုဒ္ဓဒေသနာကို စနစ်သစ်ဖြင့်လေ့လာခြင်း

စာစဉ် - ၇

ဝိပါကဝဋ္ဋ

၂၀၀၇-ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၆-ရက်
ရန်ကုန်မြို့၊ အာဇာနည်လမ်း၊ ရှင်သာမဏေဝိမာန်တွင်
(၂၅)ကြိမ်မြောက် ဗုဒ္ဓဒေသနာသင်တန်း၌
ဟောကြားသောတရားတော်

ဦးဌေးအောင်

(မဟာသဒ္ဓမ္မဏေတိကဓဇ)

ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဒေသနာနှင့်ဝိပဿနာပြန့်ပွားရေးအသင်း
တွဲဖက်ဌာနမှူး၊ နိုင်ငံတော်ပရိယတ္တိသာသနာ့တက္ကသိုလ်(မန္တလေး)

ဒီဟိကဝေဠု

ခန္ဓာငါးပါး ရှိပါတယ်။ သတ္တဝါတိုင်း၊ လူတိုင်းမှာ ခန္ဓာငါးပါး ရှိကြပါတယ်။ ခန္ဓာငါးပါးရှိတဲ့သူတိုင်း သူတို့ပြုလုပ်ထားတဲ့ ကံစွမ်းအားတွေ ဟာ ဒီခန္ဓာငါးပါးမှာပဲ ဝန်းရံနေပါတယ်။

စကားလုံး အသုံးအနှုန်းတွေနဲ့ သဘာဝတရားတို့၏ အရှိတရား ကို တိကျအောင်ပြောရတာ မလွယ်ပါ။ ခန္ဓာငါးပါးမှာ ဒီ ကံစွမ်းအားတွေ ဝန်းရံနေတယ်လို့ ပါးစပ်က နားလည်အောင် ပြောရတာပါ။ အဲဒီ ဝန်းရံ နေတယ်ဆိုတဲ့ သဘာဝတရားဟာ ခန္ဓာငါးပါးမှာ တည်ရှိနေပါတယ်။

နာမ်ဓာတ်တို့ရဲ့ သဘောသဘာဝကို ပြန်စဉ်းစားလျှင် ‘နာမ်စွမ်း အား’လို့ခေါ်တဲ့ သဘာဝတရားထဲမှာ ‘သိတဲ့သဘောတွေ’ ရှိပါတယ်။ ထို့အတူ ‘မှတ်တဲ့သဘောတွေ’၊ ‘အားထုတ်တဲ့သဘောတွေ’၊ ‘ခံစားတဲ့သ ဘောတွေ’လည်း ရှိပါတယ်။

နာမ်စွမ်းအားထဲက ‘မှတ်တဲ့သဘော’ကို ‘သညာ’ ခေါ်ပါတယ်။ ‘သညာ’ဆိုတဲ့ အမှတ်တွေဟာ မြင်တာကိုလည်း မှတ်ခဲ့တယ်။ ကြားတာကို လည်း မှတ်ခဲ့တယ်။ အနံ့ကိုလည်း မှတ်တယ်။ အရသာကိုလည်း မှတ် တယ်။ အတွေ့ကိုလည်း မှတ်ပါတယ်။

ခန္ဓာငါးပါးခေါ်တဲ့ နာမ်ခန္ဓာထဲမှာ ‘ဒီအမှတ်တွေ’ ရှိနေပါပြီ။ သိတတ်တဲ့အရွယ်ကတည်းက မှတ်လာတဲ့ အမှတ်အသားတွေဟာ မိမိမှာ အဟုတ်တကယ် ရှိနေပါတယ်။ ဒီလို ရှိနေရခြင်းဟာ စိတ်ထဲမှာပါသော သညာခေါ်တဲ့ အမှတ်စွမ်းအားတွေကြောင့်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ခန္ဓာငါးပါးနှင့် သညာက္ခန္ဓာနဲ့ တွဲနေပါတယ်။ ‘သညာက္ခန္ဓာ’ အဟုတ်ရှိတယ်ဆိုတာကို ကိုယ်က ချင့်ချိန်ခြင်း၊ စဉ်းစားခြင်းအားဖြင့် ‘နာမ်ခန္ဓာ’ရဲ့သဘာဝကို သိလာပါတယ်။

ဘယ်သူ အလုပ်လုပ်နေတာလဲဆိုလျှင် ‘သညာ’ အလုပ်လုပ်နေတာပါ။ ‘မှတ်မိတဲ့သဘော’ ရှိနေတာဟာ ‘သညာ’ အလုပ်လုပ်တာ အမှန်ပါပဲ။

အလုပ်တွေ လုပ်ရာမှာ အလုပ်ဖြစ်အောင် လုပ်ပေးနေတာဟာ ‘စေတနာ’ ဖြစ်ပါတယ်။ ‘သညာ’ရဲ့စွမ်းအားက ‘အမှတ်တွေ’ ဖြစ်ပါတယ်။ ‘စေတနာ’ရဲ့ စွမ်းအားက ‘အလုပ်စွမ်းအား’ ဖြစ်ပါတယ်။ ‘သညာ’ စွမ်းအားတွေ ‘ခန္ဓာငါးပါး’မှာ တည်ရှိနေဘိသကဲ့သို့ ‘စေတနာ’စွမ်းအားကလည်း ‘ခန္ဓာငါးပါး’ မှာပဲ ဝန်းရံနေပါတယ်။

‘စေတနာစွမ်းအား’ကို ‘ကံစွမ်းအား’လို့လည်း ခေါ်ပါတယ်။ ‘ကံစွမ်းအား’ကိုပဲ ‘ကမ္မသတ္တိ’လို့ ခေါ်ပါတယ်။ သူဟာ ခန္ဓာငါးပါးမှာပဲ ဝန်းရံနေပါတယ်။

‘သညာက္ခန္ဓာ’က ‘သညာ’တွေ စုဝေးထားသလို ‘စေတနာ’ကသူ့ စွမ်းအားတွေကို ‘ကမ္မသတ္တိ’အဖြစ်နှင့် စုဝေးထားပါတယ်။ အဲဒီသဘောကို သေသေချာချာ နှလုံးသွင်းရပါမယ်။

‘မိမိ’မှာ ‘ကံစွမ်းအား’တွေ ရှိတယ်။ အဲဒီ ‘ကံစွမ်းအား’တွေ ဘယ်လို ဖြစ်လာတာလဲ။

နှုတ်နဲ့ပြောတိုင်း ‘ဝစီကမ္မ’တွေ ဖြစ်တယ်။ လက်နဲ့ စာရေးပြတော့ ‘ကာယကမ္မ’တွေ ဖြစ်လာတယ်။ ‘ကာယကမ္မ’၊ ‘ဝစီကမ္မ’တွေ ဖြစ်အောင်

‘စေတနာစွမ်းအား’က လုပ်ပေးနေပါတယ်။ ‘စေတနာစွမ်းအား’ လုပ်ပေးလိုက်လို့ရှိရင် ‘ကံစွမ်းအား’တွေ ထွက်လာပါတယ်။

‘ကံစွမ်းအား’တွေဟာ အလုပ်လုပ်တိုင်း တိုးနေရပါတယ်။ ဒီ ‘ကံစွမ်းအား’ အဆောက်အအုံကြီးဟာ လူတိုင်းမှာ ရှိနေပါတယ်။ ဒီအချက်ကို သေသေချာချာစဉ်းစားပြီး ဉာဏ်နဲ့ ဆင်ခြင်ကြည့်ရပါမယ်။

ပြောသမျှ ‘စေတနာစွမ်းအား’၊ လုပ်သမျှ ‘စေတနာစွမ်းအား’ တို့က ‘ကံစွမ်းအား’တွေ ဖြစ်နေတာပါ။ အဲဒီ ဖြစ်လာတဲ့ ‘ကံစွမ်းအား’တွေက ဒီ‘ခန္ဓာ’မှာပဲ စုဝေးနေပါတယ်။

အဝင်သဘောနဲ့ စွမ်းအားတွေတိုးအောင် ‘ကာယကံ’၊ ‘ဝစီကံ’၊ ‘မနောကံ’ဆိုတဲ့ ကံသုံးပါးက လုပ်ပေးနေပါတယ်။ ဒီ ကံစွမ်းအားတွေက ဒီ ခန္ဓာငါးပါးမှာပဲ ကမ္မအဆောက်အအုံအဖြစ်နဲ့ တည်နေပါတယ်။

ဒီကံစွမ်းအားတွေဟာ ဒီခန္ဓာငါးပါးကိုပဲ ထောက်ပံ့ပေးနေပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ ထောက်ပံ့ပေးပုံကို နှစ်မျိုးခွဲရပါမယ်။

ရူပက္ခန္ဓာ၊ နာမက္ခန္ဓာ နှစ်ပါး ရှိပါတယ်။ အဲဒီခန္ဓာများကို ‘ကံစွမ်းအား’က ထောက်ပံ့ပေးနေပါတယ်။

အတွင်းဖြစ်သော ဒီရုပ်ခန္ဓာကြီး ရှိနေပါတယ်။ ဒီရုပ်ခန္ဓာကြီး ရှင်သန်ပြီးတော့ သူ့ဘဝသူ လျှောက်နိုင်အောင် ထောက်ပံ့နေသော အရေးအကြီးဆုံးအားသည် ‘ကံစွမ်းအား’ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ရူပက္ခန္ဓာဟာ ဓာတ်ကြီးလေးပါး ညီညွတ်မျှတပြီးတော့ ရှင်နေတယ်၊ ကျန်းမာနေတယ်ဆိုတာဟာ ‘ကံစွမ်းအား’ က ထောက်ပံ့ပေးနေလို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

အဲဒီလိုပဲ နာမ်နွှာခေါ်တဲ့ စိတ်မှာ ‘စွမ်းအားတွေ’၊ ‘သိအားတွေ’ ထွက်လာအောင် ‘ဝိညာဏဓာတ်’ခေါ်တဲ့ ‘စိတ်တွေ’ ဖြစ်ရပါတယ်။ ဒီ ‘ဝိညာဏဓာတ်’တွေကြောင့် အခုပြောနေတဲ့ ‘အသံတွေ’ကို ကြားရတယ်။ ကြားတာတွေကို ‘သိတယ်’၊ ‘မှတ်တယ်’။ ဒီလို သိလာတဲ့ စွမ်းအားကို ‘ဝိညာဏ’လို့ ခေါ်ပါတယ်။

ဒီ ဝိညာဏဓာတ်ဟာ ‘အကျိုးဝိညာဏဓာတ်’ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါ ကို ‘ဝိပါကဝိညာဏဓာတ်’လို့လည်း ခေါ်ပါတယ်။ ဒီ ဝိပါကဝိညာဏဓာတ် ထွက်ပေါ်လာခြင်းသည်ပင် ဒီ‘ကံစွမ်းအား’က ထောက်ပံ့ပေးနေလို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ပြောလိုက်တိုင်း ‘ကြားသိစိတ်’တွေ ဖြစ်တယ်။ ရေးလိုက်တိုင်း ‘မြင်သိစိတ်’တွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီ ‘မြင်သိစိတ်’၊ ‘ကြားသိစိတ်’တွေဟာ ကံစွမ်းအားကြောင့် ထွက်ပေါ်လာတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါက ‘အတွင်းဖြစ်သော နာမ်ခန္ဓာ’ကို ဒီ ကံစွမ်းအားက ထောက်ပံ့ပေးနေတဲ့သဘောပါ။

‘ရူပက္ခန္ဓာ’ကိုလည်း ထောက်ပံ့တယ်။ ‘နာမက္ခန္ဓာ’ကိုလည်း ထောက်ပံ့တယ်။ အဲဒီလို ထောက်ပံ့ပေးနေတဲ့ သဘာဝတွေကြောင့် ‘ကောင်းစွာကြားတယ်’၊ ‘ကောင်းစွာမြင်တယ်’၊ ‘အသက်ရှင်နေတယ်’၊ ‘ကျန်းမာနေတယ်’ဆိုတာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုဖြစ်အောင် ကောင်းသော ‘ကုသလကမ္မစွမ်းအား’တွေက ထောက်ပံ့ပေးနေပါတယ်။

နာမ်ခန္ဓာမှာ မြင်စိတ်ဖြစ်အောင်၊ ကြားစိတ်ဖြစ်အောင် ဒီကံစွမ်းအားကပဲ ထောက်ပံ့ပေးနေရပါတယ်။

ဒါဟာ ‘ကမ္မအဆောက်အအုံ’နဲ့ ဒီ‘ခန္ဓာငါးပါး’တို့ ဆက်သွယ်နေ

တယ်ဆိုတဲ့ သဘောကို သိရတာပါ။ ဒီခန္ဓာငါးပါးက အမြဲတမ်း အလုပ်လုပ်နေတဲ့ ‘နှုတ်အလုပ်’၊ ‘ကိုယ်အလုပ်’တွေက ‘ကံအဆောက်အအုံ’ကြီးကို ဖြည့်ပေးနေပါတယ်။ ဒီ ကံအဆောက်အအုံကြီးကလည်း ခန္ဓာကိုယ်ကြီး ရှင်ဖို့၊ ဓာတ်လေးပါး ညီညွတ်ဖို့၊ ကျန်းမာနေဖို့ ဖြစ်အောင်လုပ်ပေးတဲ့အပြင် ကြားတာကိုသိတဲ့ သောတဝိညာဏ်၊ မြင်တာကိုသိတဲ့ စက္ခုဝိညာဏ် ဖြစ်အောင်လည်း လုပ်ပေးနေပါတယ်။

ဒီလို လုပ်ပေးနေတဲ့ ‘ကမ္မအဆောက်အအုံ’ကြီးကို ‘နာနက္ခဏိကကမ္မ’လို့ ခေါ်ပါတယ်။ ဒီ ကံအဆောက်အအုံကြီးဟာ ခန္ဓာငါးပါးမှာပဲ ရှိနေပါတယ်။

အဲဒီလို ‘ကမ္မ’တွေ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ဒီနှုတ်က ပြောတာ၊ ဒီလက်က လုပ်တာပါ။ ဒီလို ပြောတိုင်း၊ လုပ်တိုင်း စေ့ဆော်တိုက်တွန်းပေးနေတာက ‘စေတနာ’ ဖြစ်ပါတယ်။

စေတနာနဲ့ လုပ်လိုက်၍ ထွက်ပေါ်လာတဲ့ ကမ္မသတ္တိတွေက ‘နာနက္ခဏိကအဆောက်အအုံ’ထဲမှာ လာပြီး စုဝေးနေပါတယ်။ ဒီလို စုဝေးနေတဲ့အထဲက ‘နာနက္ခဏိက’က ထောက်ပံ့ပေးခြင်းကြောင့် ရုပ်မှာလည်း ရှင်မှု၊ ကိုယ်ကျန်းမာမှုတို့ ဖြစ်နေရပါတယ်။ စိတ်မှာလည်း မြင်သိ၊ ကြားသိတို့ဖြစ်အောင် ထောက်ပံ့ပေးနေပါတယ်။

အခုလည်းပဲ ‘ကမ္မသတ္တိ’တွေက ဒီ ‘နာနက္ခဏိက’ အဆောက်အအုံကြီးထဲကို ဝင်လာနေပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ဟိုငယ်စဉ်ကတည်းက လုပ်ခဲ့တဲ့ ‘ကမ္မသတ္တိ’တွေကလည်း ဒီ ‘နာနက္ခဏိက’အဆောက်အအုံထဲမှာပဲ စုဝေးနေခဲ့ပါတယ်။ ဒီဘဝမရောက်ခင် ဟိုဘက်အတိတ်ဘဝက ပြုလုပ်

ခဲ့တဲ့ ကံစွမ်းအားတွေကလည်း ဒီထဲမှာပဲ စုဝေးနေကြပါတယ်။ ဒါဟာ ကံတွေ ဝင်လာတဲ့အချိန်ကို ပြောပြတာပါ။

နောက်တစ်ဖန် အကျိုးပေးတဲ့အချိန်ကိုလည်း စဉ်းစားရပါမယ်။

အဲဒီမှာ ဝင်လာတဲ့အချိန်နဲ့ အကျိုးပေးတဲ့ အချိန်။ အဲဒီ အချိန် (၂)ခုကြားထဲမှာ အချိန်ကာလ ကြာမြင့်စွာ ခြားနားတာလည်း ရှိတယ်။ ကာလတိုတို ခြားနားတာလည်း ရှိပါတယ်။ အဝင်နဲ့အထွက် ကွာခြား နေပါတယ်။ အဝင်က အားတွေ ဝင်နေတာ၊ အထွက်က အားတွေ ထွက် နေတာပါ။

ကံစွမ်းအားတွေဟာ ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံတွေ ပြုလုပ်လို့ ဝင်နေရတာပါ။ ဒီဘဝမှာပြုသော ‘ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံ’တွေ လည်း ပါတယ်။ အတိတ် ဘဝဘဝတွေက ပြုလုပ်ခဲ့သော ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံလည်း ပါပါတယ်။

ဝင်တဲ့အချိန်နဲ့ အကျိုးပေးတဲ့အချိန် နှစ်ခုကြားထဲမှာ အချိန်ကာ လ ကြာပါတယ်။ ဒီလို ကြာနေတဲ့ အချိန်ကာလအတွင်းမှာ ‘နာနက္ခဏိက ကမ္မ’အဖြစ်နဲ့ ရှိနေကြပါတယ်။

ကမ္မစွမ်းအားတွေ ဖြစ်စေသော ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံတို့ ပြုသောအချိန်နှင့် အကျိုးပေးသောအချိန် နှစ်ခု ကွာခြားပါတယ်။ ဒီလို ကွာခြားနေသော အချိန်အတောအတွင်းမှာ ‘နာနက္ခဏိက’ဟု နာမည် ခံရသော ‘ကမ္မ’အဖြစ်နဲ့ ရှိနေကြပါတယ်။ ရှိနေတာကလည်း ပြုလုပ်ခဲ့ သော ခန္ဓာ(၅)ပါးမှာ ဝန်းရံပြီး ရှိနေပါတယ်။ ဒီ သဘာဝတရားကို ဉာဏ်နဲ့ ဆင်ခြင်ဖို့ ဒီပညာများကို သင်ယူနေကြပါတယ်။

မိမိမှာ ရုပ်ခန္ဓာရှိတာလည်း သိတယ်။ ‘နာမ်ခန္ဓာ’ ခေါ်တဲ့ ‘စိတ်’ ရှိတာလည်း သိပါတယ်။ ပြီးတော့ စိတ်နဲ့ကိုယ်နဲ့ တွဲပြီးလုပ်တဲ့ ‘ကမ္မ’တွေကိုလည်း သိပါတယ်။ ဒီအလုပ်တွေကြောင့် ထွက်ပေါ်လာတဲ့ ‘ကံစွမ်းအား’ ကိုလည်း သိပါတယ်။ ဒီကံစွမ်းအားတွေဟာ တစ်ခြားတစ်ပါးကို မသွားဘဲ ပြုလုပ်သော ခန္ဓာငါးပါးမှာပဲ ဝန်းရံပြီး နေနေကြပါတယ်။

ခန္ဓာငါးပါး ရှိနေသမျှ ကံစွမ်းအားတွေက ရှိနေပါတယ်။ ကံစွမ်းအားတွေ ရှိနေခြင်းကြောင့်လည်း ခန္ဓာငါးပါးက ရှိနေပါတယ်။

ရူပက္ခန္ဓာနဲ့ နာမက္ခန္ဓာ (၂)ပါးကို ဒီကံစွမ်းအားတွေက ထောက်ပံ့ပေးနေလို့ ရှင်နေတယ်၊ ကျန်းမာနေတယ်၊ မြင်နေတယ်၊ ကြားနေတယ်။ ဒါတင်မက ဒီခန္ဓာငါးပါးဟာ ဒီကံစွမ်းအားတွေကိုပဲ အမှီပြုပြီး ရှင်သန်ကြီးထွားနေရပါတယ်။

အခုလို စကားပြောလိုက်တဲ့အခါ ‘နား’က ဒီအသံတွေကို ကြားနေပါတယ်။ ကြားတဲ့‘အချိန်’မှာ ‘ကြားစိတ်’ ဖြစ်ပါတယ်။ ‘ကြားစိတ်’ကလေးဟာ တစ်ခါဖြစ်ပြီးရင် ပျောက်သွားတယ်။ နောက်တစ်ခါ ‘ကြားစိတ်’အသစ်တစ်ခု ထပ်ဖြစ်ပါတယ်။

‘ကံစွမ်းအား’က ကြားစိတ်ကလေးတစ်ခုဖြစ်အောင် ထောက်ပံ့ပေးလိုက်ပါတယ်။ အသံလှိုင်း ရပ်သွားတော့ ‘ကြားစိတ်’လည်း ရပ်သွားရတယ်။ နောက်ထပ် အသံလှိုင်းရောက်လာတော့ နောက်ထပ် ကြားစိတ်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ သဘာဝက အလုပ်လုပ်ပေးနေပါတယ်။ ကြားစိတ်ကလေးတွေဟာ တစ်ချက်ပြီးတစ်ချက် အသစ်အသစ် ဖြစ်ပေါ်နေပါတယ်။ ကြားစိတ်တွေ အသစ်အသစ်ဖြစ်နေတာကို ဉာဏ်နဲ့ စဉ်းစားကြည့်ပါ။

ဒီ‘ကြားစိတ်’ကလေးတွေ ‘အသစ် အသစ်’ ဖြစ်အောင် ‘နာနက္ခဏိက’ ‘ကံစွမ်းအား’က ထောက်ပံ့ပေးနေပါတယ်။ အသစ်အသစ် ဖြစ်လာ အောင်လုပ်ပေးတဲ့ ကံစွမ်းအားဟာ ဒီ နာနက္ခဏိက ကံစွမ်းအားထဲက ထွက်လာတာ ဖြစ်ပါတယ်။

‘နာနက္ခဏိက ကံစွမ်းအား’ အဆောက်အအုံကြီးထဲမှာ ‘အမျိုးမျိုးသော ကံစွမ်းအား’တွေ ရှိနေကြပါတယ်။ အခုလို နာမ်ဓာတ်ကလေး အသစ်ဖြစ်ပေါ်လာအောင် လုပ်ပေးနေတဲ့ ‘ကံစွမ်းအား’လည်း ရှိပါတယ်။ ဒီ ကံစွမ်းအားကိုတော့ ‘ဇနကကံစွမ်းအား’လို့ ခေါ်ပါတယ်။ သူဟာ မြင်စိတ်အသစ်ဖြစ်လာ၊ ကြားစိတ်အသစ်ဖြစ်လာအောင် လုပ်ပေးနေတဲ့ ကံစွမ်းအားပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီ ဇနကကံစွမ်းအားဟာ ‘နာနက္ခဏိက’ အဆောက်အအုံကြီးထဲက ထွက်လာတာပါ။ ‘နာနက္ခဏိက’ အဆောက်အအုံကြီးက ‘အကြောင်းတရား’ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီလို စိတ်ကလေး အသစ်ဖြစ်အောင် လုပ်ပေးနေတဲ့ ‘ဇနကကံ’ က ‘မြင်စိတ်အသစ်’၊ ‘ကြားစိတ်အသစ်’ ဖြစ်လာအောင် ထောက်ပံ့ပေးနေရပါတယ်။ ဒီဖြစ်လာတဲ့ စိတ်တွေကိုတော့ ‘ဝိပါကဝိညာဏ်’လို့ ခေါ်ပါတယ်။ ဒါဟာ ကံစွမ်းအားကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ‘အကျိုးဝိညာဏ်’ များ ဖြစ်ပါတယ်။

‘ရုပ်ခန္ဓာ’ကိုလည်းပဲ ‘နာနက္ခဏိကကမ္မ’ကပဲ ထောက်ပံ့ပေးနေရပါတယ်။ ရုပ်၏ ရှင်မှု၊ ကျန်းမာမှုက တစ်ပိုင်း၊ စိတ်၏ မြင်မှု၊ ကြားမှုက တစ်ပိုင်း ဖြစ်ပါတယ်။

မြင်စိတ်ကလေး ဖြစ်လာဖို့အတွက် ‘မျက်စိအကြည်’ ရှိရမယ်။

ဒါကိုတော့ ‘စက္ခုပသာဒ’လို့ ခေါ်ပါတယ်။ အဲဒီ ‘မျက်စိအကြည်’လို့ခေါ်တဲ့ ရုပ်တရားဟာ သာမန်ရုပ်တရားတွေနဲ့ မတူပါ။ သူဟာ အလွန်ပဲ အစွမ်း ထက်ပါတယ်။ သူက ‘မြင်သိစိတ်’ကလေး ဖြစ်ပေါ်လာအောင် လုပ်ပေးပါတယ်။

ဒီ ‘မျက်စိအကြည်ရုပ်’မှာ စွမ်းအားရှိပါတယ်။ သူက ‘အဆင်းရူပါရုံ’ကို ‘မြင်သိစိတ်’ဖြစ်အောင် ထောက်ပံ့ပေးနေပါတယ်။ ဒီလို ‘မြင်သိစိတ်’ ထွက်လာအောင် ထောက်ပံ့နိုင်တဲ့ ရုပ်တရားမျိုးကိုတော့ ‘ကံစွမ်းအား’ ကပဲ လုပ်ပေးနေရပါတယ်။

ဒီ နာနက္ခဏိက ကံစွမ်းအားက မျက်စိအကြည်ရုပ်ကိုလည်း ထောက်ပံ့ပေးတယ်။ ဒီ အကြည်ရုပ်ကလေးတွေက ‘ကမ္မသတ္တိ’ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရတဲ့အတွက် ဒီရုပ်တွေကို ‘ကမ္မဇရုပ်’လို့ ခေါ်ရခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ‘မျက်စိအကြည်ရုပ်’ဟာ ကမ္မဇရုပ် ဖြစ်ပါတယ်။ သူ့ကို ‘နာနက္ခဏိက’ထဲမှာရှိတဲ့ ‘ကံစွမ်းအား’က ထောက်ပံ့ပေးနေရပါတယ်။

ဒီလို ရုပ်အသစ်၊ နာမ်အသစ်ဖြစ်အောင် လုပ်ပေးနေလို့လည်း ‘ဇနကကံ’လို့ ခေါ်ပါတယ်။

ဒီ ဇနကကံက ‘မျက်စိအကြည်ရုပ်’ကိုလည်း ထောက်ပံ့ပေးတယ်။ ‘မြင်စိတ်’ဖြစ်အောင်လည်း ထောက်ပံ့ပါတယ်။ ဒီသဘာဝတွေကို စဉ်းစားပါမှ ဒီရူပက္ခန္ဓာကြီးမှာ ပါဝင်နေတဲ့ ‘နာနက္ခဏိကကံ စွမ်းအား’ အကြောင်းကို သိပါမယ်။

ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံတွေ ပြုလုပ်တိုင်း ဒီ နာနက္ခဏိက အဆောက်အအုံကြီးထဲမှာ အားတွေက တိုးတိုးလာနေရပါတယ်။ ‘ဒီ

အဖွဲ့ကြီးက ကျန်းမာမှု၊ ရှင်သန်မှုကိုလည်း ထောက်ပံ့ပေးနေတယ်။ ပြီးတော့ ဒီအဖွဲ့ကြီးကပဲ ‘မြင်စိတ်’၊ ‘ကြားစိတ်’ဖြစ်အောင်လည်း လုပ်ပေးနေပါတယ်။ ဒီ နာနက္ခဏိက ကံစွမ်းအားကြီးက ဆက်၍ ‘မျက်စိအကြည်’ကို ထောက်ပံ့ပေးတယ်။ ‘နားအကြည်’ကိုလည်း ထောက်ပံ့ပေးတယ်။ ဒီ နားအကြည်ရုပ်ဟာ ကံစွမ်းအားနဲ့ တည်ထားတဲ့ ပစ္စည်းဖြစ်တာကြောင့် ‘ရိုက်ခတ်တဲ့ အသံလှိုင်း’ကို ‘ကြားစိတ်’ ဖြစ်အောင် ထောက်ပံ့နိုင်ပါတယ်။

‘ကြားကိစ္စ’ကို အထောက်အပံ့ပေးနေတဲ့ ရုပ်တရားက ‘သောတပဿာဒ’ ခေါ်တဲ့ ‘နားအကြည်’ ဖြစ်ပါတယ်။ ‘မြင်ကိစ္စ’ကို ထောက်ပံ့ပေးနေတဲ့ ရုပ်တရားက ‘စက္ခုပဿာဒ’ ခေါ်တဲ့ ‘မျက်စိအကြည်’ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို သဘာဝတွေ တွဲပြီးတော့ အလုပ်တွေ လုပ်နေကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ စဉ်ဆက်မပြတ် မရပ်မနား လုပ်နေကြပါတယ်။

‘ကာယကံမှု’၊ ‘ဝစီကံမှု’တွေလည်း လုပ်တယ်။ အမြဲ လုပ်နေတာက ‘မနောကံ’ ဖြစ်ပါတယ်။ ကာယကံ၊ ဝစီကံတွေ ရပ်နေပေမယ့်လို့ ‘မနောကံ’ကတော့ လုပ်နေရပါတယ်။ ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံတွေ လုပ်နေတိုင်း ‘နာနက္ခဏိက’ အဆောက်အအုံကြီးက တိုးတိုးနေရပါတယ်။

ဒီလို အမြဲတမ်း တိုးနေသလိုပါပဲ။ ခန္ဓာကိုယ်ကြီး ကျန်းမာဖို့၊ မျက်စိအကြည်ဖြစ်ဖို့၊ နားအကြည်ဖြစ်ဖို့အတွက် ဒီအဆောက်အအုံထဲမှာ ရှိတဲ့ ‘ဇနကကံ’ကပဲ ပြန်ပြီး ထောက်ပံ့ပေးနေရပါတယ်။

ဒီသဘာဝတရားတွေကို ကိုယ့်ဉာဏ်နဲ့ ပိုင်းပိုင်းခြားခြား စဉ်းစားတတ်၊ ဆင်ခြင်တတ်လာတဲ့အခါ ဘုရားရှင် သင်ကြားပေးသော ‘ဓမ္မသဘာဝ’ခေါ်တဲ့ ‘သဘာဝပညာ’ကို သိရှိလာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီခန္ဓာကိုယ်ကြီးလည်း သဘာဝတရား၊ သိနေတာတွေလည်း သဘာဝတရား ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို သိနေတဲ့‘စိတ်’တွေ အလုပ်လုပ်နိုင်အောင် ‘နာနက္ခဏိက’အဆောက်အအုံကြီးထဲက ကံအမျိုးမျိုးက ထောက်ပံ့ပေးနေရပါတယ်။

‘သိစိတ်’အသစ်ဖြစ်အောင် ထောက်ပံ့ပေးနေတဲ့ကံကို ‘ဇနကကံ’လို့ ခေါ်ပါတယ်။ ဇနကကံဟာ စိတ်အသစ် ဖြစ်အောင်လည်း လုပ်ပေးတယ်။ အကြည်ရုပ်အသစ် ဖြစ်အောင်လည်း လုပ်ပေးပါတယ်။ သိမ်မွေ့သော သဘာဝတရားများဖြစ်ကြတဲ့ ‘ခန္ဓာငါးပါး’နဲ့ ‘ကံအဆောက်အအုံ’ကြီးတို့ အလုပ်လုပ်နေကြတာပါ။

‘ခန္ဓာငါးပါး’ရှိရင် ‘နာနက္ခဏိက ကံအဆောက်အအုံ’ကြီးလည်း ရှိနေပါတယ်။ ‘နာနက္ခဏိက ကံအဆောက်အအုံ’ကြီး ရှိလို့လည်း ‘ခန္ဓာငါးပါး’က ရှိနေရပါတယ်။ ‘ခန္ဓာငါးပါး’ ရှိနေလို့လည်းပဲ ‘ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံ’တွေ လုပ်ရပါတယ်။

‘ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံ’တွေ လုပ်နေလို့လည်းပဲ ဒီ ‘နာနက္ခဏိက ကံအဆောက်အအုံ’ကြီးက တိုးပွားနေရပါတယ်။ အဲဒီကံတွေကပဲ ထပ်ပြီးတော့ အသုံးတွေ ပြုနေရပါတယ်။

နာမ်ခန္ဓာကို မြင်စိတ်ဖြစ်အောင်၊ ကြားစိတ်ဖြစ်အောင် ထောက်ပံ့ပေးနေပါတယ်။ ကိုယ်ခန္ဓာကို မျက်စိအကြည်၊ နားအကြည်တွေဖြစ်အောင် ထောက်ပံ့ပေးနေပါတယ်။ အဲဒီလမ်းစဉ်ကို သိထားရပါမယ်။ ဒီလို ရုပ်အသစ်၊ နာမ်အသစ်ဖြစ်အောင် လုပ်ပေးနေတဲ့ ကံကို ‘ဇနကကံ’လို့ နာမည်ပေးပါတယ်။

ကိုယ်ကာယကြီးမှာ ကိုယ်အကြည်ရှိတယ်။ လျှာမှာ လျှာအကြည် ရှိတယ်။ နှာခေါင်းမှာ နှာခေါင်းအကြည်ရှိတယ်။ အဲဒီဟာတွေလည်း ‘ပသာဒရုပ်’များပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ကလည်း ‘အထူးဆောင်ရွက်’ ပေး ကြပါတယ်။

အပူဓာတ်ကျလာရင် ပူသောအသိစိတ်ကိုလည်း လုပ်ပေးပါ တယ်။ အေးရင်လည်းပဲ အေးသောအသိစိတ်ကို လုပ်ပေးပါတယ်။ လျှာ ပေါ်မှာ အစားအစာတွေရောက်လာရင် ချိုတာကိုလည်း သိတယ်။ ချဉ် တာကိုလည်း သိတယ်။ အဲဒီဟာတွေဟာ ‘ဝိပါကဝိညာဏ်’တွေပဲ ဖြစ်ပါ တယ်။

‘အတွေ့’ကို သိတာလည်း ‘အကျိုးဝိညာဏ်’၊ ‘အရသာ’ကို သိတာ လည်း ‘အကျိုးဝိညာဏ်’၊ ‘အနံ့’ကို သိတာလည်း ‘အကျိုးဝိညာဏ်’ ဖြစ်ပါ တယ်။

အဲဒီမှာ ခွဲခြားပြီး သိဖို့က မြင်ကိစ္စ၊ ကြားကိစ္စတို့ ဆောင်ရွက်တဲ့ လုပ်ငန်းသဘာဝနှင့် အတွေ့ကိစ္စ၊ အနံ့ကိစ္စ၊ အရသာကိစ္စတို့ ဆောင်ရွက် တဲ့ သဘာဝတို့ မတူကြပါဘူး။ ဘယ်လိုခြားနားသလဲဆိုတာကို သိဖို့ လို ပါတယ်။

မြင်ခြင်းသဘော၊ ကြားခြင်းသဘောတို့ဟာ ပတ်ဝန်းကျင်လော ကနဲ့ ဆက်သွယ်သော အလုပ်ကိစ္စ ဖြစ်ပါတယ်။

အတွေ့ကိစ္စကျတော့ ‘အတွေ့’ဟာ ကိုယ်ခန္ဓာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဖြစ်နေတဲ့သူကသာ ‘အတွေ့’ကို သိရတာပါ။ ပတ်ဝန်းကျင်က မသိနိုင်ပါ။ လျှာပေါ်မှာ ‘အရသာ’တွေ ဖြစ်ပေါ်နေပါတယ်။ တခြားလူ မသိပါဘူး။

ဒီအရသာကို စားနေတဲ့သူကပဲ သိနေပါတယ်။ အနံ့လေးတွေ ရတော့လည်း ဒီအနံ့ကို အနံ့ရသူကသာ သိပါတယ်။ တခြားလူ မသိပါ။

အတွေ့ရယ်၊ အနံ့ရယ်၊ အရသာရယ်ဆိုတဲ့ ဒီသုံးမျိုးက ရုပ်ခန္ဓာနဲ့ ဆက်သွယ်နေပြီး ရုပ်ခန္ဓာ၏ အလုပ်ကို ဆောင်ရွက်ပေးနေပါတယ်။ ဒီအချက်တွေကို ကွဲပြားအောင် စဉ်းစားရပါမယ်။

ဒီရုပ်ခန္ဓာ၏ အလုပ်တွေထဲမှာ မြင်ကိစ္စ၊ ကြားကိစ္စတွေဟာ ‘ပတ်ဝန်းကျင်’နဲ့ ဆက်သွယ်နေပါတယ်။ အဲဒီ မြင်ကိစ္စ၊ ကြားကိစ္စ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သေသေချာချာ စဉ်းစားရပါမယ်။ မြင်စွမ်းအားနဲ့ ကြားစွမ်းအားဟာ အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။ မိမိတို့ နေ့စဉ်နဲ့အမျှ လူမှုကိစ္စ၊ စားဝတ်နေရေးကိစ္စ၊ ကျန်းမာရေးကိစ္စ၊ ပညာရေးကိစ္စတို့ကို လုပ်ဆောင်နေတာဟာ ဒီ မြင်ကိစ္စ၊ ကြားကိစ္စနှစ်ခုနဲ့ပဲ အလုပ်လုပ်နေရပါတယ်။ ဒီသဘောကို သေသေချာချာ စဉ်းစားပါ။

မိမိကိုယ်တိုင် ကလေးဘဝကစပြီး ဒီအရွယ်ရောက်အောင် ပညာတွေ သင်တာကလည်း မြင်အား၊ ကြားအားနဲ့ပဲ သင်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ဒီလို ပညာတွေ တတ်မြောက်လာတာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီ‘မြင်အား’၊ ‘ကြားအား’တွေဖြစ်အောင် ဘယ်သူက ထောက်ပံ့ပေးနေတာလဲဆိုတော့ ‘နာနက္ခဏိက ကံစွမ်းအား’ က ထောက်ပံ့ပေးနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီသဘောတွေ အဟုတ်တကယ်ရှိ၍ အဟုတ်တကယ် အလုပ်တွေ လုပ်နေပါတယ်။ ဒီပညာများကို မတတ်ရင် ဒီလို စဉ်းစားဖို့၊ ဆင်ခြင်ဖို့ မလွယ်ပါ။ ဒီပညာတွေကို သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓကသာ သင်ပေးနေတာပါ။ ဒီ ပညာမျိုးကို အခြားတက္ကသိုလ်တွေမှာလည်း သင်ယူလို့ မရနိုင်ပါ။

ခန္ဓာငါးပါးရှိရင် ခန္ဓာငါးပါးက အမြဲတမ်း ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံတွေ လုပ်နေပါတယ်။ ဒီလို ကံတွေ လုပ်နေရင်း ဒီကံတွေက ‘နာနက္ခဏိက’ အဆောက်အအုံထဲကို ‘ကံစွမ်းအား’တွေ သွင်းပေးနေပါတယ်။

ဒီ ကံစွမ်းအားတွေကလည်း ဒီရူပက္ခန္ဓာကြီး ရှင်ဖို့ ကျန်းမာဖို့ကို ပြန်ပြီး လုပ်ပေးနေပါတယ်။ ‘မြင်သိစိတ်’၊ ‘ကြားသိစိတ်’၊ ‘အတွေ့သိစိတ်’၊ ‘အနံ့သိစိတ်’၊ ‘အရသာသိစိတ်’တွေကို သိတဲ့‘စိတ်’ အသစ်အသစ် ထွက်ပေါ်လာအောင် ဒီ ဇနကကံက လုပ်ပေးနေခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

ရုပ်အသစ် ဖြစ်လာအောင်လည်း ‘ဇနကကံ’ကပဲ လုပ်ပေးနေပါတယ်။ အဲဒီလို ‘သဘာဝတရားတွေ’ လှည့်ပတ်ပြီး အလုပ်တွေ လုပ်နေပါတယ်။ ‘လည်’နေတာကို မြင်ဖို့လိုပါတယ်။

ဘာတွေ လည်နေတာလဲဆိုရင် ‘ကံ’တွေက အသစ်ဝင်လာလိုက်၊ ဒီကံတွေကပဲ ‘ရုပ်ခန္ဓာ’ကို ထောက်ပံ့လိုက်၊ ‘နာမ်ခန္ဓာ’ကို ထောက်ပံ့လိုက်နဲ့ ‘လည်’နေပါတယ်။

အဲဒီလို ‘လည်’တဲ့သဘောကို ပါဠိလို ‘ဝဋ္ဋ’လို့ ခေါ်ပါတယ်။ စက်ကြီးလည်သလို လည်နေပါတယ်။

သဘာဝတရားတွေက စက်ကြီးလည်သလို ‘လည်’ နေပါတယ်။ စက်များဟာ ‘စွမ်းအား’ရှိမှ လည်နိုင်ပါတယ်။ အဲဒီ ‘စွမ်းအား’တွေနဲ့ အလုပ်လုပ်လို့ လူတို့လုပ်တဲ့ စက်တွေက ‘လည်’နေတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီအတိုင်းပါပဲ၊ ဒီခန္ဓာငါးပါး စက်ကြီးကလည်း အလုပ်လုပ်နေပါတယ်။ ခန္ဓာငါးပါးစက်ကြီး အလုပ်လုပ်ဖို့အတွက် ရုပ်ခန္ဓာကထုတ်တဲ့

စွမ်းအားတွေ ရှိပါတယ်။ အဲဒါကို ‘ရုပ်စွမ်းအား’လို့ ခေါ်ပါတယ်။ ‘နာမ်
ခန္ဓာ’က ထုတ်တဲ့ စွမ်းအားတွေကို ‘နာမ်စွမ်းအား’လို့ ခေါ်ပါတယ်။
အဲဒီအားတွေအပြင် ရုပ်နာမ် (၂)ပါးတို့ ပူးတွဲပြီး အလုပ်တွေလုပ်နေ
ပါတယ်။ သူ့ကို ‘ကမ္မ’လို့ ခေါ်ပါတယ်။ ‘ကမ္မ’တွေ လုပ်တိုင်း ထွက်ပေါ်
လာတဲ့ ‘ကံစွမ်းအား’တွေ ရှိပါတယ်။ အဲဒီ‘အား’တွေဟာ တကယ်အဟုတ်
ရှိပြီး တကယ် အလုပ်လုပ်နေပါတယ်ဆိုတာကို ဉာဏ်နဲ့ ဆင်ခြင်နိုင်ဖို့
လိုအပ်ပါတယ်။

ခန္ဓာငါးပါး = ရူပက္ခန္ဓာတစ်ပါး + နာမက္ခန္ဓာလေးပါး

‘ရုပ်စွမ်းအား’၊ ‘နာမ်စွမ်းအား’၊ ရုပ်နာမ် (၂)ပါးတို့ ပူးပေါင်းပြီး
အလုပ်လုပ်တဲ့ ‘ကံစွမ်းအား’ဆိုတဲ့ ဒီ‘စွမ်းအား’တွေဟာ ခန္ဓာငါးပါးမှာ
အဟုတ်တကယ် ရှိနေကြပါတယ်။

ခန္ဓာငါးပါးရှိတိုင်း ကံစွမ်းအားတွေက ထွက်နေပါတယ်။ ကံ
စွမ်းအားတွေ ရှိလို့လည်း ရုပ်ခန္ဓာက ရှင်သန်နေပါတယ်။ ကျန်းမာနေပါ
တယ်။ နာမ်ခန္ဓာကလည်း ‘မြင်စိတ်’ဖြစ်တယ်။ ‘ကြားစိတ်’ဖြစ်ပါတယ်။
ပြီးတော့ ‘အတွေ့စိတ်’၊ ‘အရသာစိတ်’၊ ‘အနံ့စိတ်’တွေ ဖြစ်ပါတယ်။
ဒါတွေဟာ ဒီကံစွမ်းအားတွေကို အသုံးပြုနေတာဖြစ်ပါတယ်။ ကံစွမ်းအား
အသစ်အသစ်တွေကလည်း ဝင်နေပါတယ်။ အဲဒီလို ‘လည်’နေတဲ့စက်ကြီး
ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို စက်ကြီးလည်နေတာကိုပဲ ‘ဝဋ်’လို့ခေါ်ပါတယ်။

အဲဒီလို ‘လည်’နေတဲ့ ‘ဝဋ်’သဘောမှာ သူ့အပိုင်းနဲ့ သူ့ကဏ္ဍ
ခွဲပြီးတော့ ‘ဝဋ်’တွေရဲ့ လည်ပုံလည်နည်းကို လေ့လာကြပါမယ်။ ဒီ ခန္ဓာ
ငါးပါးနဲ့ ‘နာနက္ခဏိက’ ကံအဆောက်အအုံကြီး ရှိနေတာကိုတော့ မြင်နေ

ပါပြီ။ အခု ပြောသမျှသော အသံလှိုင်းတွေကို နားထောင်နေသူ ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း ‘ကြား’ပါတယ်။ ကြားတယ်ဆိုတာဟာ ကြားသောအလုပ်ကို လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ ‘ကြားသောအလုပ်’ကိုလုပ်မှ ‘ကြားတာ’ပါ။ မိမိရဲ့ နားကို အသံလှိုင်းလေးတွေက လာရိုက်ပါတယ်။ ‘နားအကြည်’ကို လာရိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဟာ သဘာဝတရား အမှန်ပါပဲ။

အသံလှိုင်းလေးတွေ နားအကြည်ကိုရိုက်တိုင်း ‘ကြားစိတ်’ ဖြစ်ပါတယ်။ ရိုက်တာက ‘အသံလှိုင်း’၊ ခံယူတာက ‘နားအကြည်’၊ ဖြစ်ပေါ်လာတာက ‘ကြားစိတ်’ပါ။ ဒီသဘာဝတွေကို သေသေချာချာ စဉ်းစားကြည့်ပါမယ်။ အသံလှိုင်းဟာ ‘ရုပ်ဓာတ်’ပါ။ နားအကြည်ကလည်း ‘ရုပ်ဓာတ်’ပါ။ ‘ကြားစိတ်’ ကလေး ဖြစ်လာတဲ့အချိန်ဟာ ‘အသံလှိုင်း’နဲ့ ‘နားအကြည်’တို့ ထိသောအချိန် ဖြစ်ပါတယ်။

‘ကြားစိတ်’ဖြစ်ရင် ‘ဖြစ်ချိန်’ရှိတယ်။ ကြားစိတ်ကလေး ဖြစ်တဲ့ ‘နေရာ’ရှိတယ်။ ဒီကြားစိတ်ဟာ ‘နားအကြည်’မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီတော့ စိတ်တစ်ခုဖြစ်ရင် ‘ဖြစ်သောအချိန်’၊ ‘ဖြစ်ရာနေရာ’ ရှိရပါတယ်။ ဖြစ်ရာနေရာက ‘အကြည်ရုပ်’၊ ဖြစ်တဲ့အချိန်က ‘အာရုံနဲ့ အကြည်ရုပ်’တို့ ထိတဲ့အချိန်။

သို့သော် အကြည်ရုပ်လေးပေါ်မှာ ‘ကြားစိတ်’ကလေးက ရပ်တည်နေပါတယ်။ ဒါတင်မက ကြားစိတ်ဟာ ကြားခြင်းကိစ္စဆောင်ရွက်ရန် ‘မှီရာ’ သဘာဝလည်း ရှိရပါသေးတယ်။ မှီရာသဘာဝဟာ ‘အသံလှိုင်း’ ဖြစ်ပါတယ်။ အသံလှိုင်းဆိုတာဟာ ‘သဒ္ဒါရုံ’ ဖြစ်ပါတယ်။ သဒ္ဒါရုံဆိုသော ‘အသံအာရုံ’ ပေါ်မှာ ဒီ‘ကြားစိတ်’ကလေးက မှီရပါတယ်။ ဒီ ကြားစိတ်ရဲ့

‘တည်ရာ’ကတော့ ‘နားအကြည်’ဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်အချိန်မှာ ဖြစ်တာလဲ ဆိုရင် ‘အသံလှိုင်း’နဲ့ ‘နားအကြည်’တို့ ထိသောအချိန်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါဟာ ကြားစိတ်နဲ့ပတ်သက်၍ သိရမယ့် အခြေခံအချက်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။

ကြားစိတ်ဟာ နာမ်ဓာတ်ပါ။ အသံလှိုင်းက ရုပ်ဓာတ်ပါ။ နားအကြည်က ရုပ်ဓာတ် ဖြစ်ကြပါတယ်။ ကြားစိတ်နဲ့ ရုပ်ဓာတ် (၂)ပါးတို့ ဆက်သွယ်ပုံမှာ-

နားအကြည်ပေါ်မှာ ကြားစိတ်က ရပ်တည်တယ်။ အသံလှိုင်း သဒ္ဓါရုံပေါ်မှာ မှီတယ်။ ‘မှီခြင်း’နဲ့ ‘ရပ်တည်ခြင်း’ အလုပ်ကိုသာ ရုပ်ဓာတ် (၂)ပါးက ထောက်ပံ့ပေးပါတယ်။ ဒါဟာ ရုပ်တရား (၂)ပါးက လုပ်ပေးနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။

နာမ်ဓာတ်ဖြစ်သော ကြားစိတ်ကလေးကို ‘ကံစွမ်းအား’က ပြုလုပ်ပေးပါတယ်။ စိတ်အသစ်ဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးတဲ့ ‘ဇနကကံစွမ်းအား’က ပြုလုပ်ပေးတာပါ။

အခုကိစ္စက ‘ကြားကိစ္စ’၊ ကြားသောအလုပ် ဖြစ်ပါတယ်။ ကြားအလုပ်ကို ဝိုင်းဝန်းလုပ်ဆောင်ကြပါတယ်။

အသံလှိုင်း ပါတယ်။ နားအကြည်ရုပ် ပါတယ်။ အသံလှိုင်းဖြစ်သော ရုပ်တရားနဲ့ နားအကြည်ရုပ်တို့ ထိသောအချိန်ကလေးမှာ ‘ကြားစိတ်’ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ ‘ကြားစိတ်’မှာ ဖြစ်သော အချိန်လည်း ရှိတယ်။ ဖြစ်တဲ့နေရာဟာ နားအကြည်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ နားအကြည်မှာ ဖြစ်တယ် ဆိုတဲ့သဘောက နားအကြည်ပေါ်မှာ ရပ်တည်တာပါ။ အသံလှိုင်းခေါ်တဲ့

‘သဒ္ဓါရုံ’ပေါ်မှာ မှီတယ်။ ‘မှီရာ’၊ ‘တည်ရာ’အဖြစ်နဲ့ ရုပ်တရား (၂)ပါးက အထောက်အပံ့ ပေးပါတယ်။

ဇနက ‘ကံစွမ်းအား’ကြောင့် ‘နာမ်ဓာတ်’ ဖြစ်သော ‘ကြားစိတ်’ ကလေး ဖြစ်ပေါ်လာရပါတယ်။ ဒီလို ‘ဇနကကံစွမ်းအား’လေး အထောက်အပံ့ပေးမှ ကြားစိတ်က ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ အဲဒီအချက်ကို သေသေချာချာ စဉ်းစားကြည့်ပါမယ်။

‘အသံလှိုင်း’ဖြစ်အောင် စက်နဲ့လုပ်လို့ရပါတယ်။ အသံလှိုင်း ဖြစ်ပေမဲ့လို့ ‘ကြားစိတ်’ဖြစ်လာအောင်တော့ စက်နဲ့လုပ်လို့မရပါ။ အဲဒီအချက်ကို ကွဲပြားအောင် ကြည့်ပါ။

‘ကြားစိတ်’ကလေး ဖြစ်အောင်တော့ ‘ကံစွမ်းအား’ကသာ လုပ်နိုင်ပါတယ်။ သူ့ကို ‘ဇနက ကံစွမ်းအား’လို့ ခေါ်ပါတယ်။

ကြားစိတ်ဟာ အကျိုးဝိပါကပါ။ ‘ကံ’က အကြောင်းပါ။ ‘အကြောင်း’ဖြစ်သော ‘ကံ’က လုပ်ပေးလိုက်လို့ အကျိုးဖြစ်သော ‘ဝိပါက’ ဖြစ်ပေါ်ရပါတယ်။ ဒီ ‘အဆက်ကလေး’ကို သေချာသိအောင် လုပ်ရပါမယ်။

‘ကမ္မ’နဲ့ ‘ဝိပါက’တို့ ဆက်နေတာပါ။ ‘ဝိပါက’ဆိုတာက မြင်စိတ်၊ ကြားစိတ် ဖြစ်ပါတယ်။ ရေးပြတာတွေကို မြင်နေတာဟာ ‘ဝိပါက’ဖြစ်ပါတယ်။ ‘ဝိပါက’ဆိုတဲ့ အလုပ်တွေကို လုပ်နေတော့ ဒီစက်က လည်နေပါတယ်။ အခုပြောနေတဲ့ အသံလှိုင်းတွေက ‘နား’ကိုလာရိုက်တော့ ‘ကြားစိတ်’ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဟာ စက်ကြီး လည်နေတာပါ။ ကက်ဆက်ကို ဖွင့်လိုက်ရင် စက်လည်တော့ ‘အသံ’တွေ ထွက်ပါတယ်။ စက်က ‘အသံထွက်

အောင်'တော့ လုပ်တတ်တယ်။ ကြားတဲ့စိတ် ဖြစ်အောင်တော့ မလုပ်နိုင်ပါ။ ကြားတဲ့စိတ် ဖြစ်တာဟာ 'ကံစွမ်းအား'ကြောင့် ဖြစ်ရပါတယ်။

ကံစွမ်းအားရယ်၊ ရုပ်စွမ်းအားရယ်၊ နာမ်စွမ်းအားရယ် ပူးပေါင်းပြီး လည်အောင် လှည့်ပေးနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို လှည့်ပေးနေတာကို 'ဝဋ်'လို့ ခေါ်ပါတယ်။

ဒီ'ဝဋ်'ဟာ အကျိုးဝိပါကတွေ ထွက်အောင် လုပ်ပေးပါတယ်။ ဒါကြောင့်မို့ 'ဝိပါကဝဋ်'လို့လည်း ခေါ်ပါတယ်။ အဲဒါကို မြန်မာတို့ရဲ့ အသံထွက်နဲ့ ပြောလိုက်တော့ 'ဝိပါကဝဋ်'လို့ ဖြစ်လာပါတယ်။

ဒီလို အကျိုးစက်ကြီး လည်အောင် လုပ်ပေးနေတဲ့အထဲမှာ အခုလို စကားပြောတာတွေကို ကြားနေတာသည်လည်း 'ဝိပါကဝဋ်'လည်နေတာပါ။ 'မြင်'တာတွေကလည်း 'ဝိပါကဝဋ်' လည်နေတာပါ။ ကိုယ်ခန္ဓာနဲ့ကြမ်းပြင်နဲ့ ထိရင်လည်း ထိလို့ သိတဲ့စိတ်တွေ ဖြစ်နေတာဟာလည်း 'ဝိပါကဝဋ်' လည်နေတာပါပဲ။

အစာနဲ့ လျှာနဲ့ထိလို့ အရသာတွေ ပေါ်လာတာ၊ အနံ့နဲ့ နှာခေါင်းထိလို့ 'အနံ့စိတ်'ပေါ်နေတာတွေဟာလည်း 'ဝိပါကဝဋ်' လည်နေတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီစက်ကြီးဟာ အလွန်လည်းကြီးပြီး လုပ်ငန်းတွေလည်း အလွန်များပါတယ်။ 'ဝိပါကဝဋ်'ဆိုတဲ့ စကားလုံးကိုပဲ အဓိပ္ပာယ်အကျယ် သိနိုင်ဖို့ သင်ယူနေကြရပါတယ်။

အမှန်တော့ ဒီ'ဝိပါကဝဋ်'ဟာ မိမိရဲ့ခန္ဓာမှာ လည်နေတာဖြစ်ပါတယ်။ စဉ်ဆက်မပြတ် လည်နေရပါတယ်။ 'ဝိပါကဝဋ်' လည်နေလို့

ကြားသိစိတ်၊ မြင်သိစိတ်၊ အနံ့သိစိတ်၊ အတွေ့သိစိတ်၊ အရသာသိစိတ်
တွေ ဖြစ်ပါတယ်။

ရုပ်ခန္ဓာရဲ့အား၊ နာမ်ခန္ဓာရဲ့အား၊ ကံစွမ်းအား ဒီအားသုံးခု
အဟုတ်တကယ် အလုပ်လုပ်မှ ဒီစက်က လည်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဝိပါက
စက် လည်နိုင်ရန် အားသုံးမျိုး ပါရပါတယ်။

ရုပ်အား၊ နာမ်အား၊ ကံအားတွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ရုပ်အားဆိုတာ
အကြည်ရုပ်တွေရဲ့ အားတွေပါ။ စက္ခုအကြည်၊ သောတအကြည် အစ
ရှိသော ရုပ်အားတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

နာမ်အားဆိုတာက သိတဲ့သဘော၊ မှတ်တဲ့သဘော၊ ခံစားတဲ့သ
ဘော၊ အားထုတ်တဲ့သဘောတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

အခု သီးသီးခြားခြား ပြောလိုက်တော့ မြင်ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်
သော မြင်စိတ် ‘စက္ခုဝိညာဏ်’၊ ကြားကိစ္စကို ဆောင်ရွက်သော ‘သောတ
ဝိညာဏ်’၊ အတွေ့ကိုဆောင်ရွက်သော ‘ကာယဝိညာဏ်’၊ အနံ့ကို ဆောင်
ရွက်သော ‘ဃာနဝိညာဏ်’၊ အရသာကိုဆောင်ရွက်သော ‘ဇိဟဝိညာဏ်’
တို့ ဖြစ်ကြပါတယ်။ အဲဒါတွေအားလုံးဟာ ‘နာမ်စွမ်းအား’တွေပဲ ဖြစ်ပါ
တယ်။

ဒီနာမ်စွမ်းအားတွေ ထွက်ပေါ်လာဖို့အတွက် တကယ်အထောက်
အပံ့ပေးတာက ‘နာနက္ခဏိက ကမ္မအဆောက်အအုံ’ကြီးထဲက တစ်ခု
သောစွမ်းအားဖြစ်တဲ့ ‘ဇနကကံ စွမ်းအား’ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါတွေဟာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ‘ဘဝ’ ဖြစ်ပါတယ်။ အခုနေကြတဲ့
ဘဝဟာ ဒါတွေနဲ့ပဲ နေနေကြပါတယ်။ ‘ဘဝအဓိပ္ပာယ်’ကို သိဖို့ဆိုတာ

ဒါတွေကိုသိမှ သိနိုင်ပါမယ်။ ဒါဟာ အကျိုးစက်လည်ခြင်း။ အကျိုးစက်ဆိုတာဟာ ‘ဝိပါကဝဋ်’လည်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီသဘာဝတွေ မိမိမှာ ဖြစ်နေတာဟာ အမှန်ပါပဲ။

အဲဒါကိုသိလာမှ မိမိရဲ့အဖြစ်မှန်ကို သိပါတယ်။ ဘဝ၏အဖြစ်မှန်ကိုလည်း သိပါတယ်။ အဲဒီလို သိပါမှ ဘုရားရှင်ညွှန်ပြသော ဓမ္မအဓိပ္ပာယ်ကို သိပါမယ်။ အနှစ်ချုပ်လိုက်ရင် မြင်တာတွေ၊ ကြားတာတွေ၊ အနံ့တွေ၊ အရသာတွေအားလုံးကို ငယ်ငယ်က ငါမြင်တယ်၊ ငါကြားတယ်၊ ငါ အရသာရှိတယ်လို့ ပြောခဲ့ပါတယ်။ ဒီလိုဖြစ်ခဲ့ရတာဟာ ဒီပညာတွေကို မသင်ဖူးခဲ့ခြင်းကြောင့် ငါမြင်တယ်၊ ငါကြားတယ်လို့ပဲ မှတ်ခဲ့ပါတယ်။ သဘာဝအလုပ်တွေ လုပ်တာကို အခုလို ပိုင်းပိုင်းခြားခြားသိလာတော့ အကျိုးစက်ကြီး လည်နေတာကို သဘောပေါက်လာပါတယ်။ ဒီစက်ကြီးက မြင်စိတ်ဖြစ်အောင်၊ ကြားစိတ်ဖြစ်အောင်၊ အတွေ့စိတ်ဖြစ်အောင်၊ အနံ့စိတ်ဖြစ်အောင်၊ အရသာစိတ်ဖြစ်အောင် လှည့်ပေးနေပါတယ်။ ဒီအကျိုးစက်ကြီးကို ‘ဝိပါကဝဋ်’လို့ ခေါ်ပါတယ်။

ဒီဝိပါကဝဋ် လည်ဖို့အတွက် ရုပ်စွမ်းအားလည်း ပါရတယ်။ နာမ်စွမ်းအားလည်း ပါရတယ်။ ကံစွမ်းအားလည်း ပါရတယ်။

ဒီသဘာဝတွေကို နားလည်အောင် စဉ်းစားပါမှ ‘ငါ’ ‘ငါ’လို့ စွဲနေတဲ့ ‘အတ္တဒိဋ္ဌိဥပါဒါန်’ကို လျှော့နိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။

အဓိကရည်ရွယ်ချက်က ‘ငါ’၊ ‘ငါ’လို့ စွဲနေတဲ့ အတ္တဒိဋ္ဌိဥပါဒါန်ကို လျှော့နိုင်ဖို့ ဒီပညာတွေကို သင်ပေးနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ သဘာဝတရားတွေလုပ်နေတာကို အတုတ်သိလာတဲ့အခါကျတော့ ဘာမှမသိတဲ့ ‘ငါ’

က ဝင်ပြီးတော့ မစွက်ဖက်နိုင်ပါ။

ငါက ‘မသိတာ’နဲ့ တွဲနေပါတယ်။ ‘မသိတာ’ကို ‘အဝိဇ္ဇာ’လို့ ခေါ်ပါတယ်။ ‘အဝိဇ္ဇာ’က ‘ငါနဲ့တွဲပြီး အလုပ်လုပ်ပါတယ်။ အခုသင်တဲ့ ပညာတွေက ‘ဝိဇ္ဇာဉာဏ်’တွေ ဖြစ်ပါတယ်။

‘ဝိဇ္ဇာဉာဏ်’အားတွေ တိုးလာသမျှ ‘အဝိဇ္ဇာ’က လျော့သွားရပါတယ်။

‘အဝိဇ္ဇာ’အားလျော့သလောက် ‘အတ္တအစွဲ’ကလည်း လျော့ပါတယ်။

ဒီပညာတွေကို ‘သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ’ သင်ပေးလို့သာ သိရပါတယ်။ ဒါကြောင့် ‘သမ္မသမ္ဗုဒ္ဓ’၏ ‘ဂုဏ်တော်’၊ ‘ကျေးဇူးတော်’တို့ကို နှလုံးသွင်းဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ ဒါမှသာ ‘ကုသလစွမ်းအား’တွေ တိုးလာပါမယ်။ ဒီ ‘နာနက္ခဏိက’ အဆောက်အအုံကြီးထဲမှာ ကုသလကမ္မစွမ်းအားတွေ တိုးပါမယ်။

အခု ပစ္စုပ္ပန်ဘဝကနေပြီး နောက်ဘဝအဆက်ဆက် ကုသိုလ်တရားတွေပွားပြီးတော့ ဘုရားညွန့်ပြတဲ့ ငြိမ်းချမ်းရာအစစ်ဖြစ်သော ‘သန္တိသုခ’ကို ရအောင်ရောက်အောင် ကြိုးစားနိုင်ကြပါစေ။

သာဓု၊ သာဓု၊ သာဓု။